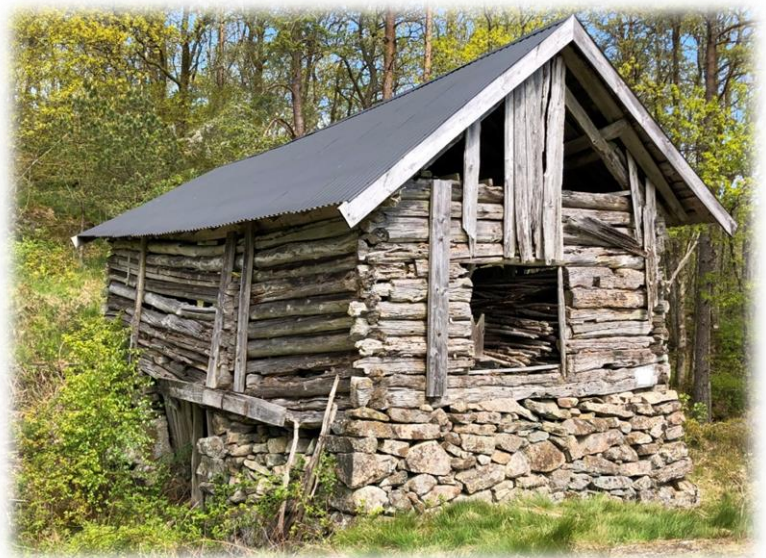

Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra ”sommerfjøs” på Myren - Karten, Lindesnes kommune, Agder fylke, Norge

NNU Rapport 13 – 2021

Niels Bonde

Foto: Christoffer S. Christensen

Dendrokronologi

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Norge

Agder

Myren - Karten

Lindesnes kommune
Gnr/Bnr: 151/1-2

Koordinater: 58.0660043 N, 7.5390124 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Agder fylkeskommune og Nationalmuseet

Prøver er udtaget af Christoffer S. Christensen

Træart: egetræ (*Quercus* sp.) og fyrretræ (*Pinus sylvestris*)

Undersøgt af: Niels Bonde og Orla Hylleberg Eriksen

NNU j. nr.: A9713, maj 2021.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Rapporten kan endvidere lastes ned fra hjemmesiden www.nnuweb.dk, under Dendrokronologi, Se endvidere Agder fylkeskommunes oversigt over dendrokronologiske undersøgelser <https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=4426ccc94a764da08c59a313aff22b29>

«Eldre sommerfjøs oppført i eik, furu og osp. Det sees etter gjenbruk av tømmer»

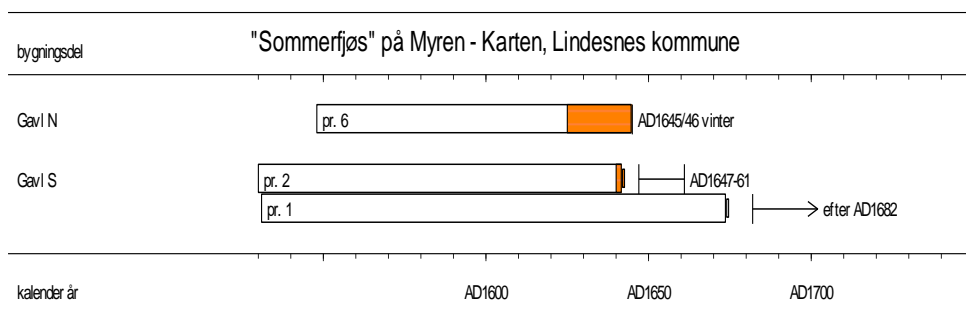
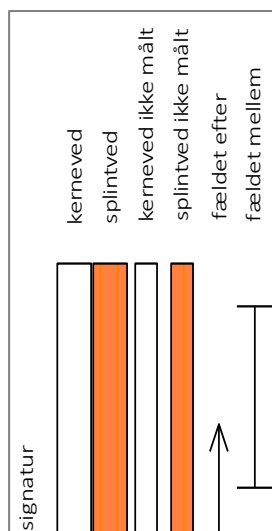
I alt er der undersøgt 10 prøver. Fire af egetræ (*Quercus* sp.) og seks af fyrretræ (*Pinus sylvestris*).
Alle udtaget som borekerner (se vedhæftede feltrapport).

Der er konstateret splintved på seks prøver, heraf to prøver formentlig med bevaret 'Waldkante' (træets sidst dannede årring).

Antallet af årringe i prøverne varierer mellem 39 og 177.

Tre prøver er dateret – alle egetræ.

For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Dateringsdiagram som angiver årringskurvernes indplacering på en tidsskala med angivelse af yngste bevarede årring samt beregnede fældningstidspunkter for træerne, som de daterede prøver stammer fra. Hvert rektangel repræsenterer en årringskurve. På to prøver er der konstateret splintved, den ene med Waldkante bevaret.

En prøve stammer fra et træ, der er fældet i vinterhalvåret AD1645/46. To prøver stammer fra træer, der er fældet i anden halvdel af 1600-tallet. Alle egetræer!

Undersøgelsens resultat afspejler indsamlers konstatering, at tømmeret tidligere har indgået i andre sammenhænge; at der er tale om genbrug af tømmer.

Middelkurve

Årringskurverne fra de tre daterede prøver af egetræ er sammenregnet til en middelkurve n432m001 på 145 år, som dækker perioden AD1530-1674.

Kryds-datering absolut

Årringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund - og referencekurver for egetræ og fyrretræ fra det sydlige Norge. (se tabel)

Referencer:

Splintstatistik for (norsk) egetræ: 15 [-8, +6]

Ref.: Christensen, K. & Havemann, K. 1998: Dendrochronology of oak (*Quercus* sp.) in Norway. *AmS-Varia* 32, pp. 59f. Stavanger.

For *t*-værdi:

Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne udviklede grund- og referencekurver, anvendt kurver, som er stillet til rådighed af Thomas S. Bartholin (Scandinavian Dendro) og Terje Thun (NTNU).

kurver	-	-	n432m001	
-	start	dates	AD1530	
-	dates	end	AD1674	
N-hist03+rec	AD1208	AD2005	5.88	N Agder hist og recent

Tabel: Absolut datering. *t*-værdier for kryds-datering med grund- og referencekurver.
 For *t*-værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurver

Mean sequence - n432m001

Dated AD1530 to AD1674

Contains the following files

n4320019.d dated AD1531 to AD1674 of type R 0 N

n4320029.d dated AD1530 to AD1642 of type R 2 N

n4320069.d dated AD1548 to AD1645 of type R 20 W

Katalog over undersøgte prøver

n4320019

A9713 Myren; Sommerfjøs; Gavl syd 1. omfar pr.1

Raw Ring-width QUSP data of 144 years length

Dated AD1531 to AD1674

0 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 82.85 Sensitivity 0.19

Interpretation: after AD1682

n4320029

A9713 Myren; Sommerfjøs; Gavl syd 3. omfar pr.2

Raw Ring-width QUSP data of 113 years length

Dated AD1530 to AD1642

2 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 68.90 Sensitivity 0.24

Interpretation: AD1647-61

n4320039

A9713 Myren; Sommerfjøs; Gavl syd 5. omfar pr.3

Raw Ring-width QUSP data of 39 years length

Undated; relative dates - 0 to 38

0 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 162.21 Sensitivity 0.31

n4320049

A9713 Myren; Sommerfjøs; vegg/knute S omfar 4 pr.4

Raw Ring-width PISY data of 86 years length

Undated; relative dates - 1 to 86

0 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 110.21 Sensitivity 0.18

n4320059

A9713 Myren; Sommerfjøs; vegg/knute 5 omfar pr.5
Raw Ring-width PISY data of 121 years length
Undated; relative dates - 1 to 121
0 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 70.58 Sensitivity 0.24

n4320069

A9713 Myren; Sommerfjøs; Gavl Nord 5 omfar pr.6
Raw Ring-width QUSP data of 98 years length
Dated AD1548 to AD1645
20 sapwood rings and winter bark surface
Average ring width 95.43 Sensitivity 0.17
Interpretation: AD1645/46 winter

n4320079

A9713 Myren; Sommerfjøs; Gavl Nord 6. omfar pr.7
Raw Ring-width PISY data of 143 years length
Undated; relative dates - 1 to 143
58 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 74.95 Sensitivity 0.27

n4320089

A9713 Myren; Sommerfjøs; Gavl Nord 7. omfar pr.8
Raw Ring-width PISY data of 113 years length
Undated; relative dates - 1 to 113
43 sapwood rings and ½ unmeasured ring with bark
Average ring width 82.30 Sensitivity 0.23

n4320099

A9713 Myren; Sommerfjøs; Gavl nord 8. omfar pr.9
Raw Ring-width PISY data of 162 years length
Undated; relative dates - 0 to 161
50 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 46.33 Sensitivity 0.25

n4320109

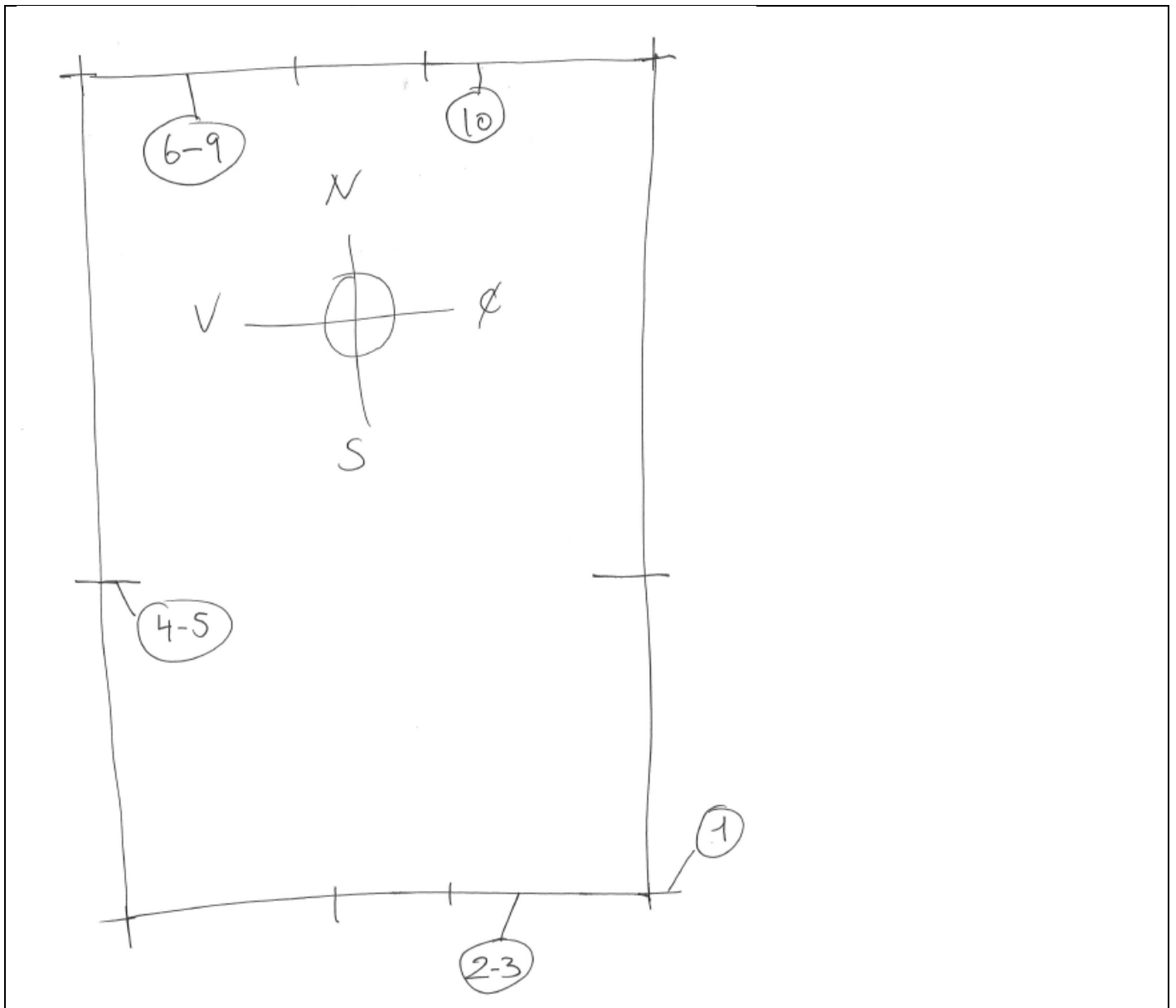
A9713 Myren; Sommerfjøs; Gavl nord 7 omfar pr.10
Raw Ring-width PISY data of 177 years length
Undated; relative dates - 1 to 177
57 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 51.49 Sensitivity 0.23

**FELTRAPPORT
BYGNINGSVERN I AGDER**

Dendrokronologisk objekt:	Sommerfjøs
Fylke:	Agder
Kommune:	Lindesnes
Gnr/Bnr:	151 / 1-2
Prøvene tatt av:	Christoffer Snaprud Christensen
Dato for prøvetaking:	20/5-2020
Koordinater	413712,68Ø 6436932,36N

Prøve nr.	Etg./ev del av hus	Rom/bygn. del	Del	Sted på del	Marg Ja/nei	Geit Ja/nei	Bast Ja/nei	Bark Ja/nei	Be- arb. Ja/nei	kommentar
Eks.	Stue vest, 1. etg	Stue østvegg	8. omfar	60 cm fra sør						Prøven er tatt fra gangen utenfor stua
1	1	Gavl sør	1		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt utvendig mellom dørhull og hjørne mot øst
2	1	Gavl sør	3		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt utvendig mellom dørhull og hjørne mot øst
3	1	Gavl sør	5		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt utvendig i laftehoved på hjørne mot øst
4	1	Vegg/knute S	4		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt innvendig i resterende laftestokk fra midtveggen i rommet

5	1	Vegg/knute S	5		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt innvendig i resterende laftestokk fra midtveggen i rommet
6	1	Gavl nord	5		Nei	Ja	Ja	Ja	Nei	Prøven er tatt innvendig mellom dørhull og hjørne mot vest
7	1	Gavl nord	6		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt innvendig mellom dørhull og hjørne mot vest
8	1	Gavl nord	7		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt innvendig mellom dørhull og hjørne mot vest
9	1	Gavl nord	8		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt innvendig mellom dørhull og hjørne mot vest
10	1	Gavl nord	7		Nei	Nei	Nei	Nei	Ja	Prøven er tatt innvendig mellom dørhull og hjørne mot øst

Ytterligere data (ikke prøvetatte stokker kan betegnes med A, B, C osv)

Prøve	Del	Stokkform	Novhode	Dimensjon	Bearbeiding av overflate	Profil, (type, bredde, se fig.)	
Eks.	Laftestokk, syllstokk, stav, bjelke, takås, sperre, gulv-plank, tilje osv	Rund, Oval, slankoval, kvassmaga, trapesforma, firkanta	Rund, oval, slankoval, spissoval, sekskanta, bølge-oval, firkanta, åttekanta	topp/rot + tykkelse eks 28/31 x 16	Øksa, pjàla, sprettelja, høvla, sagskore osv.		
1							
2							
3							
4							
5							
A	Beitski	Utbuka		10 x 35		Pr 2, (10)+12 mm	
B							
C							
D							